

Historieglimt 52

Nikolay I. Sokolov. En russisk krigsfange i Trondheim

Nikolay Ivanovich Sokolov (1915-2000) fra Leningrad (St. Petersburg) var krigsfange i Trondheim fra 1944 til 1945. Da han som fange holdt til i vårt område av byen skal vi her hilse på ham som snarest. I august 2010 fikk Trondheim byarkiv et brev fra hans enke, Era Sokolova, som gjerne ville vite litt mer om hans opphold her. Sindre W. Aarsbog ved arkivet gjorde et stort arbeid for å gi en god tilbakemelding som ble satt behørig pris på. Svaret ble sendt via barnebarnet Ivan Delazari som jobber ved universitetet i St. Petersburg.

Nikolay I. Sokolov var født 23. oktober 1915 og var i 1941 student i sitt tredje studieår ved fakultet for filologi ved Leningrad universitet. Ved det tyske overfallet på Sovjetunionen (USSR) meldte han seg frivillig til krigsinnsats og var menig i 277. artilleribataljon som var stasjonert ved Petershof. Under kampene den 20. september 1941 ble han tatt til fange og satt i tre og et halvt år i ulike fangeleirer. Først var han lenge i leirer i den okkuperte del av USSR før han sent i august 1944 ble overført til Norge. To ganger, i 1942 og 1944, greide han å rømme. Begge ganger ble han grepet, men berget livet likevel. I Norge ble han satt opp i en såkalt arbeidskommando som skulle utføre vei- og jernbanearbeid for okkupanten. Han skal særlig ha arbeidet på ulike anlegg i Østbyen i Trondheim

Nikolay skal ha vært forlagt det mest av tiden i Trondheim i fangeleiren på Rotvoll eller Nedre Charlottenlund som det gjerne heter i papirene. Leiren hadde elleve brakker og lå mellom Ranheimsveien og jernbanen langs Grev von Schmettows alle ned mot Nedre Rotvoll gård. Leiren skal ha rommet jugoslaviske og russiske krigsfanger. Ovenfor Ranheimsveien ligger St. Hanshaugen der tyskene hadde luftvernkanoner. Der lå også en gravlund for jugoslaviske og russiske fanger med et minnesmerke reist i 1945 og støpt av fangekamerater. Idag er det stelt og holdt i orden av Charlottenlund veteranklubb. Ved frigjøringen i mai 1945 ble de russiske krigsfangene samlet i den store fangeleiren på Strindheim. Der var det hele 61 brakker som lå fra nåværende E6 ved Nidar sjokoladefabrikk og oppover mot Bromstad gård. Jens Kristian Magnus som var vaktkommandør ved Strindheimleiren i fredsdagene, forteller at de russiske soldatene var greie å ha med å gjøre og meget disiplinerte under egne valgte ledere. De gjorde også et godt inntrykk som deltakere i folketog og i feiringen av 17. mai i byen.

Nikolay Ivanovitch Solkolov ble etter et kort opphold i samleleiren på Melhus sendt med tog tilbake til hjembyen ved Nevafloden. Det het etter krigen at alle sovjetiske krigsfanger ble sendt til leirer i Sibir som straff for å la seg bli tatt til fange. Stalin hadde som øverstkommanderende for Den røde hær, utstedt en forordning om at alle som lot seg ta til fange var å regne som landsforrædere! Mange ble etter krigen sendt til leirer i Sibir, men vår venn står for en annen skjebne. I Leningrad tok han igjen opp sine filologiske studier. Han ble vitenskapelig assistent og senere professor ved universitetet der han arbeidet i 40 år. Han døde i 2000 etter en hard og langvarig sykdom.

Nikolay skrev et par fortellinger eller noveller med tema fra tiden som fange i

Trondheim. Den ene heter *Huset med liljen*. I 1948-49 skrev han den andre novellen *For din skyld. Historien om en flukt*. Det arbeides med å få dem oversatt til norsk. I den sistnevnte nevnes ved deres rette navn flere norske i lokalmiljøet, særlig kvinner, som hjalp fangene. Særlig er familien Anny, Sigurd og Georg Nilsen på Fagerhaug på Nedre Charlottenlund fremhevet som modige hjelpere. To andre navngitte hjelpere er Elsa Henriette Uhlen og Gerd Rask Haarseide. De norske får et meget fint skussmål av forfatteren. Hans ønske om å få kontakt med sine norske hjelpere kunne ikke oppfylles under kommunisttiden. Da var kontakt med utlendinger forbudt for vanlige sovjetborgere. Da tøværet kom tidlig i 1990-årene var han for gammel og syk. Hans enke fant et notat blant hans saker der han skrev om maidagene i 1945: «Norge! Jeg husker deg med glede fra den første vårgleden som fulgte etter krigens og fangenskapets triste og kalde vinter som hadde vart i fire år. Jeg minnes deg med glede for omsorg og varme som du gav oss som var elendige og ydmyket i de årene og for hjertelig velkomst og varmhjertet begeistring da friheten ble nådd. Det norske folk var de første til å glede seg over vår frihet og gav oss en vennlig hånd uten noen fordommer.» Hans enke, Era, har formidlet noen av sin manns minner gjennom «*War and Destiny*», en artikkel i universitetets tidsskrift *Peterburgskiy Universitet*, 2010, nummer syv på sidene 45-52. Se også Per Øverlands store artikkel om Sokolov i Strinda historielags *Den gang da* 2013 sidene 135-153.